

Олег Козловський

студент гр. ФФМ-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Світлана Коваль

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Невід’ємним атрибутом, який забезпечує життєдіяльність держави загалом та створює фінансові можливості виконання покладених завдань та функцій державними та місцевими органами влади – є податки. Обсяг та достатність податкових надходжень до місцевих бюджетів залежить від злагодженості усіх суб’єктів податкової роботи: законодавчих та виконавчих органів влади органів місцевого самоврядування, контролюючих органів та платників податків. Особлива роль у процесах формування податкових надходжень місцевих бюджетів України належить нормативно-правовій базі, в межах якої відбувається надходження податків до відповідних місцевих бюджетів.

Формування податкових надходжень місцевих бюджетів України регулюється відповідними нормативно-правовими актами серед яких особливе місце займає Податковий кодекс України [1] у якому визначено склад податкового законодавства України (рис. 1).

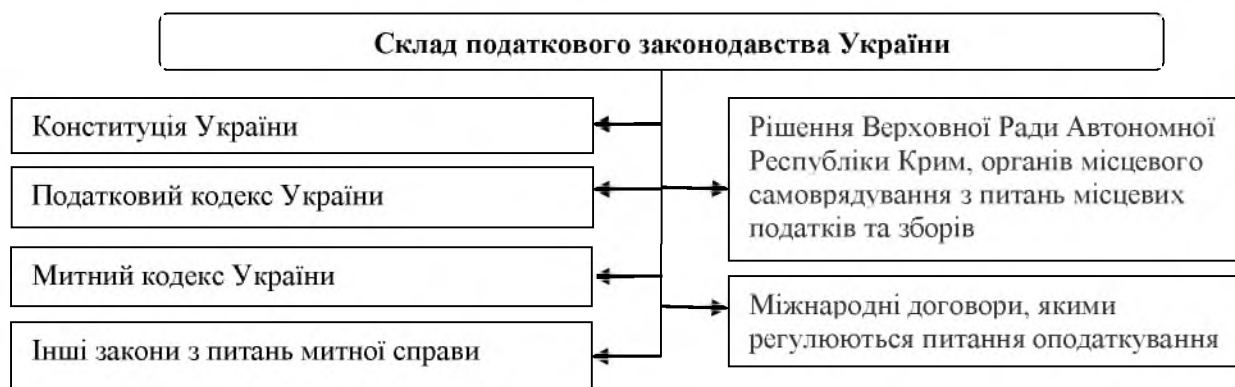

Рис. 1. Склад податкового законодавства України

Джерело: складено та узагальнено автором за [1]

Обов’язок сплачувати податки кожним громадянином закріплено Конституцією України (ст. 67) [2].

Податковий кодекс України [1] здійснює регламентування усіх відносин, що пов’язані із справлянням податків і зборів (визначення переліку та порядку адміністрування податків та зборів, які справляються в Україні, визначення платників та контролюючих органів, їх прав та обов’язків, встановлення відповідальності за порушення чинного законодавства) [1].

Податковий кодекс України дає законодавче трактування податку як обов’язкового, безумовного платежу, котрий справляється із платників податку до

певного бюджету [1]. Також Податковим кодексом України встановлено перелік загальнодержавних та місцевих податків та зборів, котрі справляються в Україні.

Важливим нормативним документом, що регламентує формування доходів місцевих бюджетів у тому числі і за рахунок податкових надходжень є Бюджетний кодекс України [3].

Повний перелік найменувань доходів (у тому числі податкових надходжень) та їх кодів міститься у Бюджетній класифікації, зокрема, класифікація доходів бюджету [4] (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація податкових надходжень бюджету (основні групи) [4]

Код	Найменування
10000000	Податкові надходження
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості
12000000	Податки на власність
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги
15000000	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції
16000000	Окремі податки і збори, що зараховуються до місцевих бюджетів
18000000	Місцеві податки і збори
19000000	Інші податки та збори

Не всі із вищенаведених груп податкових надходжень (табл. 1) є джерелом формування доходів місцевих бюджетів, окремі із них надходять виключно до державного бюджету (наприклад внутрішні податки на товари та послуги).

Перелік податкових надходжень (або вказується яка їх частина), що формують місцеві бюджети передбачено третім розділом Бюджетного кодексу України [3] (табл. 2).

З уведенням воєнного стану виникла необхідність внести зміни, котрі стосуються бюджетного процесу загалом та формування доходів бюджетів зокрема. Так, у березні 2022 р. прийнято Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [5]. В умовах війни виникла необхідність підтримати суб'єктів малого та середнього бізнесу шляхом надання податкових пільг. Також запроваджувалися податкові пільги для платників єдиного податку, які належать до 3-ї групи. Зокрема, для них встановлено ставку єдиного податку на період воєнного стану на рівні 2% [5].

Внесення змін до Податкового кодексу України значно вплинуло на бюджетний процес, оскільки податкові надходження є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів. Вищезгадані зміни та запровадження податкових пільг мали за мету підтримати суб'єктів господарювання, з одного боку та забезпечити податкові надходження до місцевих бюджетів, оскільки війна зумовила виникнення додаткових потреб у видатках. Хоча, законодавчо надане право фізичним особам підприємцям 1-ї та 2-ї групи не платити єдиний податок зумовило зниження очікуваних доходів місцевих бюджетів.

Законодавчі зміни цього періоду також передбачали відміну справляння плати за землю на територіях, де ведуться активні бойові дії, або на тих територіях, які тимчасово окуповані російськими військами [6].

Підсумовуючи зауважимо, що нормативно-правова база на підставі якої здійснюється формування доходів місцевих бюджетів видозмінюється залежно від потреб та реалій часу, та є інструментом для здійснення бюджетно-податкової політики держави.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
4. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. №11 (зі змінами і доповненнями). URL: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=356065&cat_id=355990
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01.04.2022 р. № 2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>
7. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.
8. Горин В. П., Савчук С. В. Резерви нарощування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах воєнного стану. *Агросвіт*. 2023. № 13. С. 11-20.
9. Кравчук Н. Я., Горин В. П., Ясеновська Т. Б. Фінанси: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 432 с.